

بیانیه به مناسبت سالگرد ملی شدن صنعت نفت

در تاریخ مبارزات ملت قهرمان ایران علیه استیلای خارجی، ۲۹ اسفند روز پرافتخاری است. در چنین روزی در سال ۱۳۲۹ به دنبال دوران پرتلاطمی از مبارزات علیه امپریالیسم انگلیس، ملت ایران توانست اراده خود را بر دشمن تحمیل کرده و قانون ملی شدن صنایع نفت در سراسر کشور را به تصویب نهایی مجلس شورای ملی برساند و مقدمات و زمینه مساعد برای پایان دادن به یک قرن استیلای اجانب را فراهم سازد.

امپراطوری انگلستان قریب به یک قرن حاکمیت بر سرنوشت ایران را داشت. منابع حیاتی ایران در انحصار آنان بود. انگلیسها برای حفظ منافع خود و ادامه غارت و چپاول ثروت ملی ایران، دست به هر جنایتی می‌زدند. در آغاز قرن کوشش انگلیسها برای ایجاد سلطه با شکست مواجه شد. در اثر اعطای امتیاز توتون و تنباکو به انگلیسها مردم ایران که احساس خطر جدی و شدیدی کرده بودند، به رهبری روحانیت متعهد و اصیل قیام کردند. رهبرانی چون سید جمال‌الدین اسدآبادی و میرزای شیرازی توانستند با بسیج مردم علیه دربار ناصرالدین شاه، قرارداد را ملغی و انگلیسها را اخراج نمایند. اگر چه انگلیسها شکست خوردند اما مبارزه مردم متوقف نشد. مردم ما دریافته بودند که استیلای خارجی و استبداد داخلی دو روی یک سکه هستند. بدون در هم کوبیدن استبداد داخلی، ادامه مبارزه با استیلای خارجی ممکن نیست. لذا به دنبال شکست انگلیسها و لغو امتیاز توتون و تنباکو، مبارزه مردم علیه استبداد داخلی گسترش یافت. تا آنجا که منجر به انقلاب مشروطیت و پیروزی مردم گردید. انگلستان که نمی‌توانست پیروزی ملت ایران را تحمل کند. دست به اجرای انواع و اقسام توطئه‌ها زد. تحریکات در داخل ایران علیه حکومت مشروطه گسترش یافت به حدی که امکان استقرار حکومت قانون را از بین بردند. تا آنجا پیش رفتند که با روسها متحد شدند و در صدد برآمدند که طرح تقسیم ایران را به مرحله اجرا درآورند. این نقشه‌ها شکست خورد. این بار انگلیسها از راه دیگری وارد شدند و با اجرای طرح کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ و برقراری سلطنت استبدادی رضاخان، و خاندان منحوس پهلوی به تحکیم مواضع غارتگرانه خود پرداختند.

شهریور ۱۳۲۰ و فرار رضاخان از ایران آغاز دوره جدیدی از مبارزات ملت ایران می‌باشد. اوضاع و احوال و شرایط خاص جهان و ایران، در زمان بعد از جنگ جهانی دوم آنچنان بود که به ملت ایران امکان داد تا مبارزه گسترده‌ای را آغاز نماید. ملت ایران که کوله باری از رنج‌ها و دردهای دوران اختناق ۲۰ ساله رضاخان و غارتگری‌های بی‌حد و حساب اجانب را بر دوش می‌کشید پس از شهریور ۲۰ و بعد از یک دوره ابهام و تحیر، با تمرکز تمامی خواستها و آرمانها در نهضت ضد استعماری ملی شدن صنایع نفت به رهبری دو رجل سیاسی و مذهبی مرحوم دکتر محمد مصدق و آیت‌الله کاشانی، راه اصلی به سوی

آزادی و استقلال را آغاز نمود.

نهضت ضد استعماری ملی شدن نفت، در واقع ادامه همان قیام تنباکو و مبارزات صدر مشروطه میرزا کوچک‌خان جنگلی، شیخ محمد خیابانی و مدرس و... بوده است. و ملی شدن نفت نه یک ارزش اقتصادی تنها و صرف، بلکه دارای یک محتوای سیاسی عمیق و فریاد رسای یک ملت در زنجیر بوده است. نهضت ملی ایران، حرکتی نبود که تنها به این یا آن شخص یا گروه وابسته باشد بلکه حرکتی بود متعلق به تمامی ملت ایران، حرکتی بود که از بطن جامعه ما و از عمق آرمان‌ها و خواست‌های تمامی ملت برخاسته بود.

این درست است که نهضت ملی ایران، عمدتاً یک حرکت سیاسی بود، اما این به آن معنا نیست که اسلام و مسلمانان، عواطف و احساسات مذهبی ملت در آن نقش اساسی نداشته است.

تجربه سالیان دراز مبارزات در ایران در طی قرون، خصوصاً در قرن اخیر نشان می‌دهد که هر زمان که آرمان‌ها و خواست‌ها و هدف‌های مبارزاتی ملت در قالب و رنگ مذهب معرفی شده‌اند، به شدت توانسته به عمیق‌ترین سطوح جامعه رخنه نماید و مبارزه از قشر محدود معدود روشنفکران خارج شده و تمامی اقشار ملت را در خود بگیرد. نهضت ملی شدن نفت از چنین ویژگی‌هایی برخوردار بوده است اما برخورداری یک نهضت از این ویژگی یک مسأله است و مسأله مبارزه مکتبی، مبارزه بر اساس معیارهای ایدئولوژیک انقلاب و دگرگونی بنیادی پایه جهان‌بینی توحیدی مسأله دیگری است.

حرکت‌های سیاسی - اجتماعی زمانی عمق و گسترش می‌یابند و از میان طوفان‌های ویران‌کننده و تخریبی می‌توانند عبور کنند و جامعه مطلوبی را بنا نهند که مسلح به سلاح عقیده و آرمان‌های مکتبی باشند.

حرکت‌هایی بخش ملت ایران در قرن گذشته از مراحل مختلف عبور کرده و پیروزی‌ها و شکست‌هایی به خود دیده است و در روند تکاملی خود سرانجام به انقلاب شکوهمند اسلامی کنونی ما رسیده است. پیروزی‌های به دست آمده این انقلاب در واقع جمع‌بندی تمامی تلاش‌ها و مبارزاتی است که مردم ما در طی قرن گذشته داشته‌اند. همان مردمی که علیه استعمار انگلیس و استبداد دربار قاجار قیام کردند. همان مردمی که در مشروطیت خون‌ها هدیه کردند. همان مردمی که در جنگل‌های شمال با برداشتن سلاح جنگیدند. همان مردمی که در تبریز مردانه در کنار ستارخان‌ها و شیخ‌محمد خیابانی‌ها مقاومت‌ها کردند و همان مردمی که در مسجد گوهرشاد در برابر رضاخان فریاد «نه» سر دادند. همان مردمی که برای ملی شدن صنایع نفت در خیابان‌های تهران و شهرستان‌ها حماسه‌ها آفریدند و با خون سرخ و گرم خود در روز ۳۰ تیر بر سردی آسفالت خیابان‌ها نوشتند «یا مرگ یا مصدق» همان مردمی که بعد از کودتای ۲۸ مرداد بازار را بر سر مقاومت‌های دلیرانه‌شان خراب کردند و فریاد مصدق پیروز است، مرگ بر انگلیس، مرگ بر آمریکای آنان را در کلاس‌ها و کتابخانه‌های دانشگاه با گلوله جواب دادند.

همان مردمی که در ۱۵ خرداد ۴۲ با فریادهای رسای خود، به دعوت امام خمینی لبیک گفتند و با خون پاک خویش آن را امضاء کردند و تمامی مردان و زنانی که در تمامی این سال‌ها و این دوران، در تبریز، یزد، در قم و اصفهان، کاشان و قزوین، در همه جا، در مدرسه و خیابان، مسجد و فیضیه و کارخانه و دانشگاه در یک جهاد مستمر و دائم با فریادهای الله اکبر خود آن قدر بر سر استبداد و استعمار کوبیدند تا

بالاخره در آن بعدازظهر ۲۲ بهمن ۵۷، قدرت جهانی‌اش یک باره و برای همیشه فرو ریخته شد و خورشید حق طلوع کرد و فضای تاریک و ظلمانی میهن ما را به نور خویش روشن ساخت و فصل جدیدی را در برابر نسل‌های فعلی و آینده کشورمان، بلکه جهانیان باز نمود.

نهضت ضد استعماری ملی شدن صنعت نفت در ایران اولین حرکت مردمی در دنیای سوم بود. این نهضت که انگلیس را از ایران اخراج نمود روح امید جدیدی در مردم دنیای سوم دمید و موجی از انقلابات و حرکت‌های سیاسی را در آفریقا و آسیا و آمریکای لاتین بوجود آورد و الهام‌بخش میلیون‌ها انسان استعمارزده گردید.

اما متأسفانه خودخواهان و خائنین و دشمنان نهضت ملی ایران، توانستند با رخنه در صفوف مبارزین و ایجاد اختلاف زمینه را برای طرح و اجرای نقشه‌های شیطانی فراهم سازند. تشدید تحریکات اطرافیان شاه و دشمنان ملت و بروز و ظهور اختلافات میان رهبران، کار را به جایی رسانید که بالاخره انتلیجنت سرویس انگلیس و سیای آمریکا دست به دست هم دادند و با سکوت و رضایت ضمنی روسیه کودتای ننگین ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را به راه انداخته و دولت قانونی و ملی مصدق را سرنگون کردند و شاه را که بر اثر قهر ملت از مملکت فراری شده بود مجدداً بر ما مسلط ساختند و سپس در حالی که امپریالیسم تازه نفس آمریکا سهم عمده و کلانی را از نفت ایران برای خود گرفته بود، استبداد سیاه را بر ملت حاکم نمودند. مصدق را دستگیر و محاکمه و محکوم و سپس زندانی کردند و بعد از پایان دوره زندان او را در احمدآباد تحت‌الحفظ نگه داشتند و هرگز اجازه ندادند که او به تهران بیاید و یا کسی به دیدارش رود.

زندان‌ها را از آزادیخواهان و همه مبارزین پر کردند و برای آزار آنان شکنجه‌گاه‌ها و شکنجه‌گرها را به کار گرفتند. سقف بازار را بر سر بازاریان خراب کردند. دانشجویان را در سر کلاس درس و کتابخانه به گلوله بستند. بارها سران و فعالین نهضت مقاومت ملی را دستگیر و زندانی و تبعید نمودند. کمتر زمانی بود که جزیره خارک از تبعیدیان خالی باشد. شکنجه‌گاه‌های لشکر زرهی و تیمور بختیار جلال را مبارزین به خاطر دارند و چه جنایت‌ها که در این زندان‌ها مرتکب نشدند.

شاه آنچنان از مصدق کینه به دل داشت که حتی نسبت به نام او حساسیت پیدا کرده بود. آن قدر حساسیت داشت که برخی از به اصطلاح ملیون به نهضت مقاومت ملی و بعدها به نهضت آزادی ایران ایراد می‌گرفتند که چرا نام مصدق را می‌آورید؟ شاه و آمریکایی‌ها نسبت به نام مصدق خیلی حساسیت دارند!!

دکتر اقبال در سال ۱۳۳۸ وقتی صحبت از انتخابات آزاد فرمایشی شاه می‌کرد با صراحت گفت که «مصدق‌های خائن و بی وطن، حق شرکت در انتخابات را ندارند!»

ایدن، نخست‌وزیر انگلیس در خاطرات خود می‌نویسد که وقتی در ایران کودتا شد، در یک کشتی اختصاصی تعطیلات خود را می‌گذرانید، وقتی شنید که مصدق سرنگون شده است برای اولین بار بعد از مدت‌ها ناراحتی، به راحتی خوابید!

استیلاي خارجی همان قدر که از نهضت ضد استعماری ملی شدن نفت و مصدق دل پرخونی داشت به پیروزی کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ افتخار می‌کرد. چرا که توانسته بود با در هم ریختن وحدت داخلی نقشه‌های شیطانی خود را با موفقیت به انجام برساند و هر کجا که با مقاومت و مبارزات مردم روپرو

می‌شد به تهدید می‌گفتند که همان بلایی را که بر سر مصدق آوردیم باید نسبت به آنها نیز اعمال کنیم. آیزنهاور در مورد مصر و ناصر همین حرف را زد. کندی در مورد کوبا همین حرف را و نیکسون درباره لیبی همین سخن را تکرار کرد که گوشمالی مصدق را به آنها (ناصر، کاسترو و قذافی) بدهید.

نام مصدق برای ملت ایران و برای تمامی ملل استعمارزده دنیای سوم مترادف است با مبارزه علیه ظلم و ستم، مبارزه علیه زورگویی ابرقدرتها، مبارزه برای کسب استقلال و آزادی، برای کسب هویت مستقل از نفوذ ابرقدرتها و بالاخره بازگشت به خویشتن خویش.

نهضت آزادی ایران، مصدق را رهبری بزرگ می‌داند که در یک برهه از زمان، آرمان‌ها و امیدهای خفته ملت را در پوشش شعار ملی شدن نفت متبلور ساخت، قدرت یک پارچه ملت را علیه استعمار انگلیس و امپریالیسم تازه نفس آمریکا بسیج نمود. آری مصدق سمبل این دوره از مبارزات ملت ایران می‌باشد. مبارزاتی که خود استمرار حرکت ملت ایران از قیام تنباکو بود و مقدمه‌ای بر مبارزات بعدی که به قیام ۱۵ خرداد و بالاخره پیروزی ۲۲ بهمن ۵۷ منجر گردید. ملت ایران با استفاده از تجارب دو مبارزه عظیم ضد استعماری قیام تنباکو و نهضت ملی شدن صنایع نفت دریافته بود که پیروزی نهایی علیه استعمار خارجی تنها وقتی میسر است که ابتدا استبداد داخلی ریشه‌کن گردد. و به همین دلیل است که مبارزات ملت ایران از بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۳۲، و خصوصاً از بدو حرکت جدید و حماسه‌آفرین و تاریخ‌ساز امام خمینی، عمدتاً علیه شاه و سلطنت پهلوی و نظام شاهنشاهی بوده است.

تجربه نهضت ملی شدن نفت و شکست مبارزه در ۲۸ مرداد ۳۲ نشان داده بود که تا استبداد از بین نرود ادامه مبارزه با استعمار خارجی و امپریالیسم ممکن نخواهد بود.

از نظر نهضت آزادی ایران گرامی داشت و احترام نام مصدق به منزله آن نیست که ایرادات و اشکالات آن زمان را نبینیم و ندانیم و یا به قهقرا برگردیم و شیوه‌های آن زمان را معیار قرار دهیم. نهضت آزادی ایران به همان اندازه که قبول اصالت نهضت ضد استعماری ملی شدن صنعت نفت و اصالت رهبری مصدق را در آن زمان لازم و حق می‌داند، بازگشت به آن شیوه‌ها و معیارها و ضوابط را در امر مبارزات ملت و تداوم انقلاب اسلامی در شرایط فعلی امری نادرست می‌داند. چرا که حوادث تاریخی را باید در بستر زمانی خاص خودش بررسی کرد و مورد قضاوت قرار داد.

نهضت آزادی ایران معتقد است طرح برخی از مسائل از قبیل اختلافات آن زمان میان دو رهبر ملت، مرحوم کاشانی و مرحوم دکتر مصدق در این ایام تنها به نفع دشمنان انقلاب اسلامی ایران خواهد بود. آنها که این اختلافات کهنه را دامن می‌زنند آیا نمی‌دانند که اصل آن اختلافات به نفع چه کسانی تمام شد؟ آیا نمی‌دانند که پیروزی کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ و سقوط مصدق تنها به نفع اجانب، به نفع آمریکا و انگلیس و روس تمام و باعث بازگشت و تسلط شاه شد و اگر مصدق سقوط کرد هرگز کاشانی پیروز نگردید.

مسلم این است که ضرر اختلافات آن دو رهبر در آن برهه از زمان به مراتب بیش از نفع ملی شدن نفت بود و زنده کردن آن مسائل در شرایط کنونی به نفع هیچکس جز دشمنان اسلامی ایران نمی‌تواند باشد. نهضت ملی شدن نفت حلقه‌ای است پیوسته از زنجیره بزرگ و سترگ مبارزات ملت قهرمان ما و نقطه عطفی در این بزرگ راه حرکت به سوی ایجاد جامعه مقبول اسلامی.

ملت ایران در مبارزات ضد استعماری ملی شدن صنایع نفت اگر چه به دلیل ضعف‌ها و نارسایی‌های داخلی و جنایت‌های عناصر و گروه‌ها و احزاب خودفروخته و وابسته به سیاست‌های شرق و غرب در ۲۸ مرداد ۳۲ شکست خورد اما دشمنان ما، امپریالیست‌های شرق و غرب هرگز نتوانستند ملت ما را به زانو در آورند، اراده ملت ما را در هم شکنند، و ملت را به تسلیم وادار سازند.

درست است که نهضت ملی ایران در ۲۸ مرداد ۳۲ با یک کودتای مشترک آمریکایی و انگلیسی و در سایه سکوت و رضای روس‌ها شکست خورد و دیو استبداد و استیلای خارجی مجدداً بر سرنوشت مسلمانان مسلط گردید اما مبارزات آن زمان، دستاوردهایی داشت و بذرهایی در جامعه مساعد و مستعد ایران پاشید که سال‌ها بعد سبز شد و رشد کرد و شکوفا شد و بالاخره با اوج‌گیری انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینی در ۲۲ بهمن ۵۷ به ثمر رسید.

* * *

سال گذشته در ۱۴ اسفند ماه به مناسبت سال روز درگذشت دکتر مصدق مراسمی در دانشگاه تهران برگزار گردید که در طی آن، برخلاف انتظار، حوادث ناگواری روی داد و پی‌آمدهایی را به بار آورد که شدیداً مورد اعتراض نهضت آزادی قرار گرفت.

نهضت آزادی ایران اگر چه بر اساس سیاست عمومی خود در مورد مشارکت در اجتماعات و راه‌پیمایی‌ها، دعوتی را که از جانب رئیس‌جمهور قانونی، که تا آن زمان از حمایت مردم و رهبر انقلاب برخوردار بود، برای برگزاری مراسم ۱۴ اسفند ماه صورت گرفت مورد تأیید قرار داد، اما هرگز نه نهضت و نه هیچ یک از اعضای آن مستقیم و یا غیرمستقیم در تنظیم و اجرای برنامه‌های آن روز دخالت و یا شرکتی نداشته‌اند. نسبت‌هایی که در این مورد به نهضت داده شده است به هیچ وجه صحت ندارد. ما کراراً این نسبت‌ها را منجمله در اطلاعیه مورخ ۱۷ اسفند ماه ۵۹ تکذیب کرده‌ایم. مع‌الاسف دیده می‌شود که هنوز هم برخی اصرار و تعهد دارند این نسبت‌های نادرست را در حق نهضت آزادی تکرار کنند. ما از آنها که اعتقادی به اسلام ندارند انتظار نداریم اخلاق اسلامی را در روابط سیاسی رعایت کنند اما از کسانی که خود را مکتبی و متعهد به اسلام و اخلاق اسلامی و مقررات قانونی جمهوری اسلامی می‌دانند به حق انتظار داریم از موازین حق و انصاف خارج نشوند و مطالب غیر واقع را به ما نسبت ندهند.

* * *

نهضت آزادی ایران سالگرد روز ملی شدن صنعت نفت را گرامی داشته و در آستانه چهارمین بهار پیروزی انقلاب اسلامی ضمن درود فراوان به شهدای مبارزات ممتد ملت ایران به ویژه شهدای جنگ تحمیلی پیروزی‌های بیشتری را در جهت تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی از خداوند بزرگ درخواست می‌کند.

نهضت آزادی ایران